

Floixar, V. *fluix* Flom, *flomaire*, V. *flum*

FLONJO, mot quasi només català, d'origen incert; no és versemblant que sigui una adaptació anòmala del cast. *flojo* (= cat. *FLUIX*); tenint en compte el port. dial. *fonjo* 'molt dèbil, poc consistent', gall. dial. *foncho* 'inflat, esponjat', it. dial. del Sud *füngetu*, *sfüngetu* 'fluix, esponjós', fr. dial. de l'Est *fonge* 'bla', cal sospitar més aviat que vingui del ll. tardà *FÜNGIDUS* 'esponjós', 'gras, espès' (derivat de *FÜNGUS* 'bolet'), amb la *-l-* afegida per influència de *FLUIX*. □ 1.ª doc.: 1803, Belv.: «*flónjo*, *-ja*: fofo, laxo».

Lab. 1839: «*flonjo*, *-a*, tou, esponjós; *fofo*, *fonge*: laxus, fungosus; *posar flonjo*: mullir; mollío, *-is*». Ja usat literàriament pels antics i millors escriptors Renaix.: «que a ningú --- gosés obrir-ne la porta; / ai, ai, ja vaig a barrar-la, / sols que la barra és tan *flonja*, / que el vent, tot bufant, bufant, / o l'amor, potser que l'òbrien», Marian Aguiló, c. l'a. 1850 (*Antologia Poët.*, 1975).

Verdagueria: «Creix l'arbre; y ans de gayre, de ses branquetes *flonjes*, / a penjoyades queya la pura y blanca flor, / y entre'l vert groguejaren, a rams, belles taronges, / com en cel d'esmeragdes, ruixat d'estrelles d'or», Verdager, *Atl.* x, 9a, estrofa que ja figura en el primer escalaborn, de 1867, quasi igual (incloent-hi aquest mot); freqüent en la resta del poema: «y la mar, qu'entretalla mos ribaços / afluxant a plaher sos *flonjos* llaços, / mes dos filles bessones / avuy per sempre s'han donat los braços» (200); «alguna de llurs dones, que'ls va ab l'infant darrera, / —Què feu? —esgarriada los crida—, doncs, què feu? / Ells garfeixen son *flonjo* cabell, verts de quimera / y, al cel tirant-la —vola-hi —li diuen—, si ets de Déu» (244); «y mos anyells? conexen ma veu encara, y vénen, / que hermosos, ay!, de veure, que *flonjos* d'amoxar! / y ab tristos bels, mirant-me de fit a fit, s'estenen, / com volent dir-me: 'mata'ns, ja que no 'ns pots salvar'» (168). I no cal dir que en les seves altres obres: «Entre 'ls arbres de l'illa delitosa / l'enamorat Gentil està adormit; / són los *flonjos* coxins ahont reposa / de farigola y xuclamel florit», *Canigó* (III, v. 3).

Segueixen els accents puríssims de la poesia maragalliana: «Pro ta *flonja* galta ruixada ab serena, / sota de ma boca, d'espatlles al mar; / pro la xardorosa nit d'agost serena, / ai!, com la podré oblidar?», en *Poesies*, a. 1891 (cf. Coromines, *O. C.*, 1137). Perquè també seguien els grans prosadors: «--- el nen --- ella'l veyá ben bé, nuet, destacant sas moradenques carns sobre la blancor del culatxo, esprimatxat y *flonjo*», Noller (*La Pap.*, 143); «jo t'asseguro que no et dolrà la càrrega que --- la vida austera t'imposa --- no envegis aqueixes naus lleugeres que solquen el mar balancejant-se --- quan vingui la borrasca i s'aixequin les ones bramulantes, els teus braços --- governaran virilment el timó, i la nau, sòlida i ben armada, arribarà fàcilment a port; mentre que aquelles naus lleugeres, que semblaven més àgils i lliures al fresc llebeig, ara biornada a llevant, ara biornada a ponent, les veuràs com el vent se les emporta, sense que els valgui la

flonja resistència del seu patró, cap a les roques venjadors», Coromines (*La Vida austera* II, cap. 5, *O. C.*, 706a1f.); i en un de lèxic tan purament mallorquí com el de JRosselló de Son Fortesa: «l'estornell, la couarotja i el ropit: llur cant és monòton, la carn fluixa, la ploma *flonja*» (*Manyoc*, p. 72).

En la llengua parlada el mot sembla ser conegut i més o menys intensament usat en tots els dominis dialectals. Encara que manqui als diccs. val., mall. i men. més fidedignes (Escrig 1851, Sanelo, Ros, *DAMen.*, *DFgra.*, FebrCard., Moll *Ciudad.*), el *DAG.* diu que seria *flonx* a Val., *AlcM* que és *flòyç* a Tortosa (no, però, Mestre Noé), i de tota manera podem comptar amb el testimoni d'*AlcM* d'un men. *flòyç*, i *flòyçol* a Manacor; tanmateix estem segurs que són meres ultracorreccions (i la grafia *flonj* atribuïda a VCatalà en una revista no és ni això, sinó segurament mer abús del «corrector de català» de la impremta).

Pronunciat amb ò oberta pertot i en tots els dialectes diu *AlcM*, en realitat la pronúncia *flónjo* anotada per Belv. i Griera com a pròpia del cat. or. (*BDC* VIII, 23) no sols és real sinó que és la meua familiar, i l'he sentida prou sovint en català central; però, advertint que havent notat, des de jove, que en el parlar comú predomina *flòyç*, jo mateix he acabat per donar-li la preferència. Altrament observem que la ò o bé ó manca d'abast en el problema etimològic, com sigui que en tot el bisbat de Girona (i també en algunes comarques veïnes (i justament la meua família prové d'aquella diòcesi), d'una banda la ò és muda en ó quan va seguida de n, i d'altra banda en la resta del domini no solament hi ha ò en aquell cas sinó que la ó tendeix a obrir-se quasi sempre que es troba en síl·laba inicial veg. *LleuresC.*

Schuchardt, *Roman. Etymologien* I, 52-53, va fer l'assaig més seriós sobre l'origen de *flonjo*. Ell va suposar que la forma primitiva era un cert cast. *fonje* que va registrar el *DACEsp.* de 1817 (no encara el de 1783), amb la definició «blando, muelle o mollar y esponjoso», i això s'ha mantingut fins a les edicions del S. XX, però en les últimes amb nota de «palabra poco usada»; en efecte, ni l'he sentida mai ni l'he trobada en les meves lectures, i Anicet de Pagès no en cita més ex. que un d'A. Rojo y Sojo, escriptor sense mèrit ni interès, l'obra del qual és un mosaic artificios de mots extravagants trets del *DACEsp.* Conjecturà, doncs, Schuchardt que el nostre *flonjo* sortiria d'aqueix *fonje* (sens dubte sense adonar-se del valor quasi nul d'aqueix terme castellà, i segurament sense prou consciència de la robusta vida de la paraula catalana), alterat per influència de *fluix* o de *flac*, i suggerint que tots dos vindrien d'un adjectiu **FÜNGEUS* 'semblant al bolet, esponjós', derivat de *FÜNGUS* 'bolet'. Idea que van rebutjar M-Lübke (*REW*, 3587) i M. de Montoliu (*BDC* IV, 22) com a fonèticament impossible; mentre que aquest (seguit per *AlcM*) creu que *flonjo* ve del cast. *flojo*, per contaminació d'un altre mot, potser *esponja*.

Aqueixes afirmacions són, almenys, massa rotundes, perquè el mateix *esponja* ens ensenya com no sempre